

سازمان منابع طبیعی و آبخیزداری کشور

سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی
معاونت آموزش و ترویج

مؤسسه تحقیقات جنگلها و مراتع کشور

کوزه مناسب احیای مراتع مناطق خشک؛ حفزه

۱۳۹۷

ریخت‌شناسی

جفنه (*Salsola arbuscula*) درختچه‌ای پایا به ارتفاع یک متر، قطر گاهی به اندازه ارتفاع، اغلب کروی، از پایین منشعب، برگ‌ها متناوب، به طول ۶ تا ۲۵ و به فاصله تا ۲ میلی‌متر، استوانه‌ای ناودانی، بال‌ها در نیمه پایینی گلپوش، گل‌ها منفرد و در روی انشعابات سنبله‌مانند تنک، هم‌پوش‌ها به طول ۳-۵ میلی‌متر، گلپوش نیم‌دایره‌ای تا مستطیلی، به رنگ‌های صورتی، ارغوانی کم‌رنگ، قهوه‌ای یا قهوه‌ای متمایل به سبز

گستره رویشی

عرصه‌های بیابانی حاشیه کویر، مرکز و شمال شرقی در ناحیه رویشی ایرانی - تورانی

فیزیوگرافی و توپوگرافی

تیپ اراضی شامل فلات‌ها و تراس‌های فوقانی، واریزه‌ها و آبرفت‌های بادبزنی، در سطوح کمی دشت‌های سیلابی، دامنه ارتفاعی ۲۱۰۰-۸۰۰ متر، اکثراً تا ۱۵۰۰ متر، رویشگاه‌ها اغلب مسطح یا با شیب ملایم، در عرصه‌هایی به صورت تپه‌ماهوری، سنگ و سنگریزه‌دار

اقلیم رویشی و ویژگی‌های اقلیمی منطقه پراکنش

این گونه مخصوص مناطق خشک و فراخشک است و بیشتر در مناطق خشک بیابانی معتدل پراکنش دارد.

بارندگی: میانگین بارندگی سالانه درازمدت محیط‌های رشد ۷۵ تا ۱۵۰ میلی‌متر، گاهی تا ۲۰۰ میلی‌متر، اکثر ریزش‌ها از نوع باران و بیشتر در زمستان، دوره خشکی بسیار طولانی، گاهی تا ۱۱ ماه است.

حرارت: متوسط درجه حرارت سالانه بین ۱۲/۵ تا ۱۹/۵ درجه سانتی‌گراد، معمولاً بیشتر از ۱۵/۵ درجه سانتی‌گراد است.

خاک: رویشگاه‌های این گونه معمولاً دارای خاک کم‌عمق تا

نیمه‌عمیق با بافت سبک تا سنگین، اکثراً متوسط و کمی سبک (لوم، لومی شنی)، سطح آب زیرزمینی پایین، سنگ و سنگریزه فراوان، عموماً بدون شوری و قلیائیت (گاهی کمی شور و قلیایی)، اکثراً آهکی است.

فنولوژی

شروع رشد رویشی از

اواخر اسفند، گل‌دهی اواخر شهریور،

بذردهی اواسط آبان، ریزش بذرها در

اواخر آذر، سپس خواب زمستانه شروع می‌شود.

تکثیر

- ✓ تجدید حیات آن از طریق بذر انجام می‌شود.
- ✓ به‌تازگی کشت بافت (جداکشت‌های ریشه، ساقه و برگ) با استفاده از هورمون‌های مختلف نیز مرسوم شده است.
- ✓ وزن هزاردانه بذر ۲/۷۴ تا ۳/۳۴ گرم بوده و قوه نامیه آن ۹۲ تا ۱۰۰ درصد برآورد شده است.

ویژگی‌ها و کاربرد

- ✓ تولید علوفه زیاد
- جزو گیاهان علوفه‌ای بوده و علاوه بر حفاظت خاک، تولید علوفه و بذر آن زیاد است. تحمل به شرایط آب و هوایی گرم و خشک بیانگر اهمیت آن برای احیای مراتع در مناطق نیمه‌خشک

و خشک است و برای اجرای عملیات اصلاح و احیاء مراتع قشلاقی این مناطق، توصیه می‌شود.

✓ خوشخوراک برای تغلیف دام

این گیاه از درمنه دشتی خوشخوراک‌تر بوده و در تمام مراحل رشد رویشی و زایشی، شاخه‌های تازه و جوان آن توسط شتر، گوسفند و با ارزش رجحانی بیشتر برای بز مورد بهره‌برداری قرار می‌گیرد. در صورت عدم چرا، شاخ و برگ خشبی می‌شود. چرای مناسب برای حفظ شادابی و تولید شاخه‌های جوان ضروری است.

✓ مقاومت به خشکی

مقاومت زیاد به خشکی از امتیازات و ویژگی‌های برتر این گونه به حساب می‌آید.

✓ تولید بذر زیاد

در فصل بذردهی، تولید بذرهای زیاد در تاج وسیع و کروی این گونه، تجدیدحیات آن را آسان‌تر می‌کند.

✓ جوان‌سازی

کفبر کردن باعث تولید جست‌های فراوان شده و به جوان‌تر و شاداب‌تر شدن گیاه کمک می‌کند.

گونه مناسب احیای مراتع مناطق خشک؛ جفنه

نشر آموزش کشاورزی

عنوان: گونه مناسب احیای مراتع مناطق خشک؛ جفنه

ناظر: کمیته علمی نهضت مردمی تولید و کاشت یک میلیارد نهال

نویسندگان: علی محبی، مسلم مظفری

همکاران: مرتضی خداقلی، مهدی پورهاشمی، محمد متینی‌زاده، فاطمه عباسپور،

فیروزه حاتمی

نظارت بر تنظیم چاپ و نشر: ویدا همتی، فتح‌اله بهرامی

طراحی و صفحه آرایی: سبا سادات کرمانی پوربقایی

ناشر: نشر آموزش کشاورزی - دفتر شبکه دانش و رسانه‌های ترویجی

شمارگان: محدود

نوبت چاپ: اول / ۱۴۰۲

مسئولیت درستی مطالب با نویسندگان است.

شماره ثبت در مرکز فن آوری اطلاعات و اطلاع‌رسانی کشاورزی ۶۵۱۳۰ به تاریخ ۱۴۰۲/۱۲/۲۶ است.

نشانی: تهران، خیابان آزادی، بین نواب و رودکی، پلاک ۲۰۵، معاونت آموزش و ترویج کشاورزی، طبقه ۱۲

تلفن: ۶۶۴۳۰۴۶۵ | تلفکس: ۶۶۴۳۰۴۶۴ | کد پستی: ۱۴۵۷۸۹۶۶۸۱